

НАРАТИВНІ ТА БОГОСЛОВСЬКІ АСПЕКТИ ЕТІОЛОГІЇ ГРІХА ТА ЙОГО НАСЛІДКІВ В КНИЗІ БУТТЯ 2:4Б-3:24

У статті здійснено наративний та богословський аналіз тексту Бут. 2:4б–3:24 із врахуванням етіологічного фону поняття гріха та його наслідків як одного з провідних богословських мотивів цієї оповіді. Аналіз сюжету виконаний на основі застосування квінарної схеми в межах прогресивного розвитку наративу та його артикуляції. Наратор запрошує читача увійти у світ оповіді через акт / пакт читання та з погляду мистецтва біблійної оповіді пропонує йому засвоїти ключові богословські категорії, серед яких – етіологія гріха та його наслідків. Теоретичні результати статті можуть бути використані для подальшого розвитку цієї тематики як органічної частини гамартіології Старого Завіту та біблійного богослов'я загалом із врахуванням герменевтичної складової дослідження.

Ключові слова: наративний аналіз, наратор, сюжет, богослов'я, гріх, етіологія.

Andriy Yatsyshyn

NARRATIVE AND THEOLOGICAL ASPECTS OF ETIOLOGY OF SIN AND ITS CONSEQUENCES IN GENESIS 2:4B–3:24

In the article has been made a narrative and theological analysis of the text of Gen. 2:4b–3:24, taking into account of the etiological background of the concept of sin and its consequences as one of the leading theological motifs of this narrative. The analysis of the plot is based on the basis of the application of the quinary scheme within the progressive development of the narrative and its articulation. The narrator invites the reader to enter the world of the narrative through the act \ pact of reading and, from the point of view of the art of biblical narrative, offers him to learn important theological categories, among which is the etiology of sin and its consequences. The theoretical results of the article can be used for the further development of this topic as an organic part of the hamartiology of the Old Testament and biblical theology in general, taking into account the hermeneutical component of the study.

Keywords: narrative analysis, narrator, plot, theology, sin, etiology.

Актуальність. Документ Папської Біблійної комісії «Тлумачення Біблії в Церкві» говорить про чільне місце наративного підходу в біблійній герменевтиці та його ефективність для розвитку біблійного богослов'я (2010, с. 47–49). Актуальність статті зумовлена потребою показати органічну єдність та комплементарність наративного підходу до інтерпретації Бут. 2:4б–3:24 із врахуванням ролі етіологічного фону поняття гріха та його наслідків як одного з провідних богословських мотивів цього тексту. Тлумачення богонатхненних текстів із застосуванням принципів наратології для пізнання мистецтва біблійної оповіді є допоміжним засобом для відкриття богословського багатства Святого Письма.

Ступінь дослідження і методологія. Друга оповідь про створення світу та переступ прародичів в Бут. 2:4б–3:24 традиційно стосується оповіді про первородний гріх, хоч сам термін «гріх» не фігурує в тексті, а вперше зустрічається в Бут. 4:7. З огляду на значну частину вже здійснених досліджень цього тексту (Walsh, 1977; Dos Santos Vaz, 2006; Mettinger, 2007; Гачко, 2011; Ska, 2013; Cunha, 2017; Dubianetskaya, 2020) стаття зосереджує свою увагу на наративному аналізі текстури Бут. 2:4б–3:24 із прогресивним оглядом етіології гріха, яка вміщена в сюжетний розвиток оповіді.

Мета. Стаття ставить собі за мету здійснити наративний аналіз сюжетної лінії Бут. 2:4б–3:24 на основі квінарної (п'ятиактної) схеми (Marguerat, Bourquin, 2011, р. 49) і з урахуванням прогресивного розвитку наративу та його артикуляції з акцентом на етіології гріхопадіння та його наслідків. У статті показаний причинно-наслідковий розвиток сюжету Бут. 2:4б–3:24 у цілісності його структури та часово-просторових координат, взаємодії між персонажами, поряд з ускладненнями та перипетіями оповіді. Буде простежена стратегія оповідача чи імпліцитного автора в межах акту / пакту читання наративної програми тексту, метою якої є формування компетентності читача та засвоєння ним богословських категорій сюжетної арки Бут. 2:4б–3:24 та етіології гріха зокрема.

Основний виклад. Дослідники одностайно стверджують про оригінальність наративної та богословської стратегії оповіді про створення світу та гріхопадіння прародичів в Бут. 2:4б–3:24 (Ska, 2002, р. 68–70) порівняно з першою оповіддю в Бут. 1:1–2:4а. З діахронічного погляду та з перспективи історії редакції йдеться про комплексну текстуальну секцію Бут. 2:4б–3:24, остаточна композиція якої сягає часів після повернення з Вавилонського полону з характерною інтеграцією античних джерел несвященничого походження (Konrad,

2006, р. 30). Палестинський кліматичний колорит та унікальна жива мова тексту, позначена використанням репертуару відчутних образів та символів, орієнтує читача в напрямі трансцендентних істин, хоч із допомогою численних антропоморфізмів. Текст Бут. 2:46 слугує свого роду оповідним шарніром, який зосереджуватиме увагу читача на дещо більш «приземлений» горизонт розповіді про створення, в центрі якої буде людина. Sonnet (2010, р. 63) стверджує, що текст Бут. 2:46–3:24 подає крупний план шостого дня творіння – творіння людини (пор. Бут. 1:26–31). Fokkelman (2002, р. 132) вважає, що текст Бут. 2:46–3:24 не є в прямому сенсі «другою» оповіддю про створення світу, але стосується людини та її фундаментальних відносин з Богом та світом.

Із синхронічного погляду наративного підходу артикуляція і таксономія сюжетної лінії Бут. 2:46–3:24 може бути проаналізована із застосуванням квінарної (п'ятиактної) схеми (Marguerat, Bourquin, 2011, р. 49), яка сприяє ефективній оцінці прогресивного розвитку подій у межах п'яти послідовних стадій. Бут. 2:46–3:24 як парадигматична оповідь містить логічний та причинно-наслідковий зв'язок сюжету у його цілісності. Конкатенація між оповідними сегментами, словами, діями персонажів і внутрішньою оповідною напругою зосереджує увагу читача на етіологічних аспектах поняття гріха та спричинених ним наслідків. Структура сюжетної арки Бут. 2:46–3:24 демонструє рівно ж і свою концентричну структуру із явними тематичними зв'язками між початковими чи кінцевими сегментами розповіді згідно з традиційними наративними та поетичними канонами Біблії (Ouro, 2002, р. 224–242):

А. Початкова ситуація: Бут. 2:46–14

В. Ускладнення: Бут. 2:15–25

С. Уульмінація: Бут. 3:1–7

В1. Розв'язка: Бут. 3:8–19

А1. Кінцева ситуація: Бут. 3:20–24

Початкова ситуація в Бут. 2:46–14. Всезнаючий та всюдисущий наратор (Стецько, 2014, с. 56) безпосередньо вводить на перший план комплекс дій Бога як основного протагоніста оповіді. Bag-Efrat (1989, р. 17) стверджує, що наратор не узурпує роль Бога, Який є всезнаючим і всюдиприсутнім, оскільки роль наратора – побудувати часово-простірну послідовність подій із присутністю персонажів у межах сюжету, який позначений причинно-наслідковим зв'язком. Початкова ситуація у формі експозиції змальовує створення чоловіка, саду, введення його у сад і центральний образом двох дерев саду (Бут. 2:8–9). Ввідна фраза «Коли Господь Бог творив небо й землю» в Бут. 2:46 містить анахронізм у формі аналепсису, який у ретроспективний спосіб пов'язується з першою оповіддю про створення

світу та роль людини (пор. Бут. 1:1–2:4а), подаючи читачеві чітке відрізнєння між попередньою розповіддю й тим, що слідуватиме далі (Marguerat, Bourquin, 2011, р. 103).

Текст Бут. 2:5 є розвитком цього репризу, поданого у властивій формі просторового метаісторичного опису й обрамленого вказівкою про польову місцевість. Вирази в негативній формі позначають початкову нестачу, яка частково подолана в Бут. 2:6 сільськогосподарським мотивом зрошення й увінчана в Бут. 2:7 через створення Богом людини. Дієслово «утворив» (וַיַּצְרֵהוּ, wayyîšer) в Бут. 2:7 просуває часову та логічну послідовність через пришвидшення повільного ритму оповіді, зміщуючи увагу читача на перший план оповіді, який стосується введення на сцену нового персонажа – людини (Nissacci, 1990, р. 35–39). Бог майстерно формує людину з аморфного матеріалу – «з земного пороку», а не із землі, як тварин (пор. Бут. 2:19), а крихка природа пороку в імпліцитний спосіб є ознакою її потенційної слабкості та швидкоплинності (Bag-Efrat, 1989, р. 202), хоча людина відрізняється також від інших створінь особливим зв'язком і залежністю від Бога, встановленими через метафору вдихання віддиху життя (Dubovský, 2008, р. 128–130).

Прогресивне розмежування між землею загальом (Бут. 2:46) та польовою місцевістю (Бут. 2:5–6) творить фонову інформацію, яка веде до подальших просторових уточнень через насадження саду, куди Бог оселяє людину (Bodner, 2025, р. 17). Ланцюг дієслів «насадив» (וַיִּטֵּעַ, wayyit'a'), «оселив» (וַיִּשְׁכֵּן, wayyāšem), «виростив» (וַיַּצְמַח, wayyāšmaḥ) у Бут. 2:8–9 творять перший план оповіді та описують дії Бога, організовані навколо особливого саду, який є важливим символом царської гідності людини та достатку її життя (Теслюк, 2019, с. 9–19).

Наратор в Бут. 2:8–9 творить перший зв'язок непередбачуваних обставин, представлених появою нових наративних елементів – двох дерев у саду з особливими кваліфікаціями, а уточнення про друге «дерево пізнання добра й зла» (דָּרֵץ, gā') творить атмосферу передчуття невизначеності. Читач з оповіді Бут. 1:1–2:4а проінформований шестизразовим рефреном, що все Боже творіння є «добре» (Бут. 1:4.10.12.18.21.25), сьомий раз сказано – «дуже добре» (Бут. 1:31). Текст Бут. 2:9 містить згадку про зло, що вводить наративну напругу та похмурий відтінок, який стане прелюдією до переступу (Dubovský, 2008, р. 133–134). Завершення початкової ситуації в Бут. 2:10–14 через статичний опис річок саду, з одного боку, ретроспективно уточнює та доповнює згадану в Бут. 2:6 вказівку про зрошення, з іншого – підсилює реалізм та стан первісної гармонії саду (Nissacci, 1990, р. 39).

Ускладнення в Бут. 2:15–25. Пролепсис в Бут. 2:15 (Stordalen, 1992, р. 15–17) переймає

виражений раніше мотив конкретизації просторових рамок саду, додаючи особливі завдання для чоловіка – «порати його й доглядати». Окрім того, помітне просування від статично-пасивного стану чоловіка (Бут. 2:8–15) до активної співпраці з Богом та гармонійних подружніх відносин (Бут. 2:15–25). Як стверджує S. Bar-Efrat (1989, р. 187), зміна простору в Бут. 2:4а–3:24 спрямовує рух розповіді в напрямку до саду, потім до дерев у центрі саду, а пізніше в протилежному напрямку за межі саду.

У Бут. 2:16–17 наратор вводить в сюжетну текстуру ускладнення, представлене заповіддю. Пряма мова Бога, який займає позицію оповідача другого ступеня (інтрадієгетичний) (Marguerat, Bourquin, 2011, р. 34), у її другій частині виражена в негативній формі висловлювання: «з дерева ж пізнання добра й зла не їстимеш» (לֹא לֵאכֹל, lō tōkal), що накреслює певні межі для чоловіка з накресленням відповідальності через попередження у формі юридичного твердження «напевно вмереш» (מֵת תָּמוּת, mōt tāmūt).

Вираз «не добре чоловікові бути самому» в Бут. 2:18 творить додаткове ускладнення через проблему самотності чоловіка, яка буде подолана в Бут. 2:19–25 введенням в оповідну текстуру нових деталей – польових звірів (пор. Бут. 3:1), птахів піднебесних та жінки (Бут. 2:20). Формулювання про надавання чоловіком імен тваринам, як символу знання їхньої ідентичності (пор. Бут. 3:1–7), увінчана неуспіхом. Уточнення «не знайшлося помічі, йому придатної» (אִתִּי, k^cnegdō) творить ретроспективний фон тривалої дії, яка функціонує як прелюдія до особливого втручання Бога у процес творення жінки, збагачений новими наративними елементами (Niccacci, 1990, р. 48). Попередня нестача, пов'язана з пошуком для чоловіка досконалої відповідності, який представлений єврейським словосполученням אִתִּי (k^cnegdō), увінчана успіхом у Бут. 2:21–22 і виражена в Бут. 2:23–24 в поетичний спосіб. Спільнокореневі слова чоловік (אִישׁ, 'iš) та жінка (אִשָּׁה, 'iššāh) демонструють глибоку спорідненість між ними із врахуванням відмінностей (Wénin, 2004, р. 51), що втілюється в етіологічному поясненні сутності подружжя в Бут. 2:24 (Long, 1968, р. 56).

У кінцевій фразі в Бут. 2:25 оповідач наполягає на гармонії між чоловіком та жінкою, яка представлена виразами «нагі» (עֶרְוָה, 'tūmmîm) та «не соромилися» (וְלֹא יִתְבֹּשְׁשׁוּ, w^clō yitbōššāšū) (Ska, 2013, р. 36). Водночас він спричинює оповідну нетерпеливість та очікування, оскільки читачеві до цього часу не було повідомлено про стан наготи та сорому. Наратор вводить техніку семантичної неясності, бо він бачить більше, ніж читач може пізнати на цей момент, хоча сама неясність здійснюється на благо читача завдяки розповіді персонажів (Marguerat, Bourquin, 2011, р. 127–128). Таким чином, комплекс

ускладнень у Бут. 2:15–25 та поява нових персонажів є ключовими наративними елементами, які готують читача до їх актантних функцій у розгортанні центральної картини в Бут. 3:1–7 (Jobling, 1987, р. 22).

Кульмінація в Бут. 3:1–7. У центральному кадрі сюжету з'являється поворотний елемент чи перипетія, яка вносить пролом в оповідну текстуру (Ska, 2013, р. 37): «з усіх же польових звірів, що їх сотворив Господь Бог, найхитріший (עָרֵם, 'ārūm) був змія» (Бут. 3:1). Ця синтаксична конструкція перериває розповідний потік, забезпечуючи прелюдію до діалогу між змієм і жінкою в Бут. 3:16–5 (Niccacci, 1990, р. 40) в основній частині оповіді, а оповідач лише створює наративне обрамлення в Бут. 3:1а.6–7 (Bar-Efrat, 1989, р. 147). Хоч в Бут. 3:1–7 наратор частково «втрачає» частину свого всезнання, не передбачивши наперед втручання змія і вказівку про споживання людною плоду, для нього важливіше інформувати читача, який є головним адресатом розповіді (Ska, 2012, р. 76; Ska, 2013, р. 39).

Оповідач надає читачеві простір для інтерпретації залишених в сюжеті натяків із вражаючою семантичною послідовністю між ними, незважаючи на їхню наративну «несумісність» (Jobling, 1987, р. 38; Sternberg, 1987, р. 386–387). Вказівка про змія як про найхитріше (עָרֵם, 'ārūm) Боже творіння утворює тісну асонантну конфігурацію із попередньою вказівкою в Бут. 2:25 про те, що чоловік і жінка були «нагі» (עֶרְוָה, 'tūmmîm) та не соромилися одне одного. Така семантична варіація на основі параномазії (Bar-Efrat, 1989, р. 95, 202) посідає пролептичну функцію, оскільки імпліцитно накреслює причинно-наслідковий зв'язок між хитрістю та її наслідками як для змія, так і для людини (Bar-Efrat, 1989, р. 95; Sternberg, 1987, р. 338; Dubianetskaya, 2020, р. 13–14).

У Бут. 3:16–5 наратор подає серію діалогів між змієм та жінкою, представляючи гру точок зору оповідачів другого ступеня (інтрадієгетичні) з уповільненням оповідного часу (Marguerat, Bourquin, 2011, р. 34). Запитальний вираз «Чи справді...?» в Бут. 3:16 вводить діалог, за допомогою якого наратор фокусує увагу читача на точці зору змія та жінки на основі «риторики цитувань» (Stratton, 1995, р. 146–147), яка буде насправді зведена до маніпуляції Божою заповіддю в Бут. 2:16–17 (Marguerat, Bourquin, 2011, р. 87). Заперечення змія «Господь Бог велів вам не їсти», поєднане з уточненням «ні з якого дерева, що в саді», у реверсивний спосіб змінює порядок Божої заповіді та явно перебільшує суворість заборони (Stratton, 1995, р. 148; Cunha, 2017, р. 19).

Слова жінки в Бут. 3:2–3 не є відповіддю, а радше є виправленням: вона продовжує «риторику цитувань» та перефразування заповіді Бога з додаванням до неї нових непередбачуваних деталей («плід», «з

дерева, що посеред саду», «ані не доторкайтесь»), які у вигляді еліпсиса творять додаткову оповідну напругу (Walsh, 1977, р. 164). Як стверджує Stratton (1995, р. 44, 88), можна припустити комунікацію між Богом і жінкою, чоловіком і жінкою з повторенням заповіді, що підтверджене словами жінки «нам дозволено» (Бут. 3:2). Зважаючи на неоднозначність щодо того, скільки дерев було «посеред саду» (Ska, 2013, р. 39–40), згадка про нього є вирішальною для розуміння зміни точки зору, а саме – точка зору жінки, яка полягає у самоконтролі власного життя й самостійному вирішенні, що є добром чи злом, що є прерогативою Бога (Wénin, 2008, р. 68–69; Koosed, 2016, р. 492). Заперечення змія в Бут. 3:4 «Ні, напевно не помрете!» (לֹא-מֹת תָּמוּתִּין, lō-môt t'mūtîṯ) створює додаткову напругу в оповіді як формальну симетрію порівняно з Божими словами «напевно вмире» (מֹת תָּמוּת, môt tāmūt) в Бут. 2:17 з поєднанням наслідків від споживання – здобуття божественного статусу (Бут. 3:5) через споживання забороненого плоду (Brown, 2010, р. 85). Noegel (2021, р. 83) підкреслює, що емпатична відповідь змія «Ні, напевно не помрете» в Бут. 3:4 фокусує увагу на миттєвій смерті, тоді як Бог мав на увазі «зрештою, з часом, колись», оскільки порушення заповіді призведе людину до смертності.

У Бут. 3:6 наратор творить передній план оповіді через прогресивне представлення «ходу думок» та мотивації жінки за допомогою ланцюга дієслів («побачила... взяла... дала...»), які значно прискорюють оповідний час. Наратор творить перехід від зовнішнього сприйняття об'єкта до внутрішніх психологічних аспектів, подаючи уточнення – «щоб усе знати», що зміщує фокус на точці зору жінки та чоловіка (Marguerat, Bourquin, 2011, р. 87). Бут. 3:7 є кліматичним моментом кульмінації оповіді, у межах якої відбувається ряд безповоротних перемін. Наратор зміщує фокус уже з внутрішніх аспектів до зовнішніх, обмежуючись вказівкою про стан наготи та зшивання одягу з листя. Наративна функція слова «нагі» (עֶרְוָה, 'êrūmīm) в Бут. 3:7 є подвійною. По-перше, наратор демонструє клімакс кульмінації як *turning point* унаслідок прагматичних та когнітивних дій Єви й Адама (Marguerat, Bourquin, 2011, р. 50). По-друге, він творить метонімію з поняттям хитрості (пор. Бут. 3:1), що поєднує ці два поняття з погляду причинно-наслідкового зв'язку між наготою та хитрістю, відображеною через непослух та маніпуляцію Божою заповіддю (Waltke, 2001, р. 90; Stratton, 1995, р. 49–50). Мотив покривання функціонує як намагання приховати свою наготу та сором, що є кліматичною точкою остаточної переміни раніше згаданої гармонії в Бут. 2:25 (Hendel, 2024, р. 198).

Розв'язка в Бут. 3:8–19. Оповідна картина розв'язки сюжету в Бут. 3:8–19 змальовує прямі

наслідки кульмінації у формі прямих діалогів, які мають концентричну структуру з інверсією в центрі (Fokkelman, 1999, р. 181):

А. Бог і чоловік в Бут. 3:8–12

В. Бог і жінка в Бут. 3:13а

С. жінка звинувачує змія в Бут. 3:13б

С1. Бог і змії в Бут. 3:14–15

В1. Бог і жінка в Бут. 3:16

А1. Бог і чоловік в Бут. 3:17–19

Бут. 3:8–13б стосується діалогів між Богом і чоловіком, Богом і жінкою з уточненням деталей розслідування («де ти?» в Бут. 3:9; «Хто... сказав...? Чи не їв ти...?» в Бут. 3:11; «Що ти... наробила?» в Бут. 3:13а) (Wénin A, 2008, р. 79–80). Наратор просуває сюжетний плин в Бут. 3:8 за допомогою антропоморфної вказівки про ходьбу Бога в саді. У Бут. 3:10–13б оповідач подає схему «питання – відповідь», поєднану з невербальним характером формулювань, якому притаманне взаємне звинувачення та зняття із себе відповідальності. Питальна частка הֲ, виразу «з дерева» (הֲמִן-הָעֵץ, h'minhā'ēs) в Бут. 3:11б підтверджує дійсність факту як такого, що мав місце, з очікуванням позитивної відповіді на запитання (Dubovský, 2008, р. 95). Чоловік виправдовує себе, перекладаючи провину на жінку й на самого Бога, який дав йому жінку (Bar-Efrat, 1989, р. 75). Зворотний порядок другої частини (Бут. 3:14–19) демонструє кари за гріх, підсилюючи зміст Бут. 3:8–13 з перспективи поетки дискурсу проголошення вироків на основі поняття прокляття та відчуженості (Fokkelman, 2002, р. 191).

Мотив прокляття є допоміжною ланкою розв'язки сюжету в межах представлення етіології гріха і його наслідків: прокляття змія, болі вагітності, ієрархія людських статей (Gunn, Fewell, 1993, р. 194), прокляття землі й життя в наполегливій праці (Gertz, 2023, р. 163). Поетика оповіді характерна творенням гри слів між трьома поняттями: «нагі» (עֶרְוָה, 'êrūmīm) в Бут. 2:25, «хитрий» (חָרָף, 'ārūm) в Бут. 3:1, «проклятий» (רָעָה, 'ārūr) в Бут. 3:14 щодо змія та «проклята» (רָעָה, 'ārūr) в Бут. 3:17 щодо землі через гріх Адама. Метонімія допомагає читачеві засвоїти етіологічний фон причинно-наслідкового зв'язку між гріхом, який представлений термінологією хитрості та маніпуляції, наготою та прокляттям як наслідком (Carr, 2020, р. 44).

На фоні прокляття та картини смерті наратор влітає в оповідну текстуру позитивну картину надії через месіанську звістку в Бут. 3:15, турботу Бога щодо продовження людського роду через надання імені жінці «Єва» (Бут. 3:20) та забезпечення людей одягом «зі шкури» (רֶגֶל, 'ōr), яким замінює недосконалий одяг із листя в Бут. 3:7 (Fokkelman, 1987, р. 42). Грою слів між виразами «не соромилися» (וְשָׁבְתִי אֵלָי, wə'šəḇtī 'ēlāi) в Бут. 2:25 та «одягнув їх» (וַיַּעֲבִדֵם, wayy'albišēm) в Бут. 3:21

оповідач підсилює мотив надії через поступове відновлення Богом втраченої людськи гідності (Bodner, 2025, p. 18; Gertz, 2023, p. 170–171).

Кінцева ситуація в Бут. 3:22–24 знаменує завершення сюжетної арки через експозицію нових обставин. Просторові координати оповіді пов'язані з остаточним вердиктом Бога та прогресивним рухом людини із саду, що є інверсією стосовно початкової ситуації (Marguerat, Bourquin, 2011, p. 51). Наратор зміщує фокус на заборону споживати з дерева життя, незважаючи на прогалин в сюжеті щодо відсутності попередньої згадки про споживання з нього. Це формує оповідний сюрприз через присутність інформації, яка була проігнорована та подана із стратегічним запізненням (Carr, 2020, p. 48; Marguerat, Bourquin, 2011, p. 59–61). З іншого боку, цей елемент оповідної напруги дає читачеві розуміння того, що фокус прародичів первісно не був зосереджений на дереві життя та споживанні його плодів, що не було заборонене (Бут. 2:16), а відсутність миттєвої реалізації санкції смерті (Бут. 2:17; 3:4) стосується смертності загалом та втрати можливості стати безсмертним, як засвідчено в кінцевій ситуації (Schmid, 2019, p. 319). Подвійне завершення заключної ситуації підсилює безповоротний

характер божественного рішення (Ska, 2013, p. 44), а мотив херувима з мечем підкреслює остаточну втрату безсмертя та проваленої реалізації завдання людини «порати... й доглядати» сад (Rosik, 2008, p. 92; Gertz, 2023, p. 97).

Висновки. Наративний аналіз Бут. 2:46–3:24 сприяє ефективному розумінні причинно-наслідкових зв'язків біблійного сюжету та вміщених у ньому етіологій гріха за допомогою семантичних конфігурацій та метонімії. Прогресивний розвиток оповідної стратегії сюжету у його квінарній (п'ятиактній) структурі дає змогу читачеві повною мірою оцінити структурно-композиційні елементи тексту Бут. 2:46 в повній мірі 3:24. Часово-просторові координати оповіді, комплекс дій та слів у поєднанні з ускладненнями та перипетіями скеровують порядок подій оповіді й віддзеркалюють точки зору персонажів. Текст Бут. 2:46 в повній мірі 3:24 запрошує читача увійти у світ оповіді через акт / пакт читання, пропонуючи йому засвоїти важливі богословські категорії, серед яких – етіологія гріха та його наслідків. Теоретичні результати статті можуть бути використані для подальшого розвитку цієї тематики як органічної частини гамартіології Старого Завіту та біблійного богослов'я загалом із врахуванням герменевтичної складової.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Гачко О. І. Про семіотичну природу первородного гріха: дискурс влади у Книзі Буття 2:4Б–3:24. *НаУКМА. Філософія та релігієзнавство*. 2011. № 115. С. 71–75.
- Папська біблійна комісія. Тлумачення Біблії в Церкві. Львів : Свічадо, 2010. 147 с.
- Святе Письмо Старого і Нового Завіту: в 2 ч. / пер. о. І. Хоменко. Київ : Місіонер, 2008. Ч. 1. Старий Завіт. 1126 с.; Ч. 2. Новий Завіт. 350 с.
- Стецько В. Наративний аналіз дослідження Святого Письма. *Волинський благовісник*. 2014. № 2. С. 49–62.
- Теслюк Г. Едемський сад як утрачений сакральний простір. *Наукові записки УКУ: Богослов'я*. 2019. № 16. С. 9–19.
- Bar-Efrat S. Narrative Art in the Bible. Sheffield : Sheffield Academic Press, 1989. 295 p.
- Bodner K. The Cambridge Companion to Biblical Narrative. Cambridge : Cambridge University Press, 2023. 344 p.
- Brown W.P. The Seven Pillars of Creation: The Bible, Science, and the Ecology of Wonder. Oxford : Oxford University Press, 2010. 352 p.
- Carr D.M. The Formation of Genesis 1–11: Biblical and Other Precursors. Oxford : Oxford University Press, 2020. 306 p.
- Cunha W. de A. The nāhāš in the Garden of Eden (Gen 2:4b–3:24): Malevolent or Benevolent? *Revista de Cultura Teológica*. 2017. Vol. 89. P. 10–26.
- Dos Santos Vaz A. A visão das origens em Gênesis 2,4b–3,24. Coerência temática e unidade literária. Lisbonne : Carmelo-Didaskalia, 1996. 602 p.
- Dubianetskaya I. Knowledge: Life-Giving or Death-Bringing? Divine and Human Knowing in Genesis 2–3. *Analecta of the UCU. Theology*. 2020. Vol. 7. P. 11–26.
- Dubovský P. Genezis. Komentáře k Starému zákonu 1. zv. Trnava : Dobrá kniha, 2008. 828 p.
- Fokkelman J.P. Come leggere un racconto biblico. Guida pratica alla narrativa biblica / translated from english by C. Gaini Rebor. Bologna : Dehoniane, 2002. 240 p.
- Fokkelman J.P. Genesis. *The Literary Guide to the Bible* / ed. by R. Alter, F. Kermode. Cambridge : Belknap Press, 1987. P. 36–55.
- Fokkelman J.P. Reading Biblical Narrative: A Practical Guide. Leiden : Deo Publishing, 1999. 216 p.
- Gertz J.C. Genesis 1–11. Leuen – Paris – Bristol : Peeters, 2023. 423 p.

- Gertz J.C. Studien zum Buch Genesis. Tübingen : Mohr Siebeck, 2023. 397 p.
- Gunn D.M., Fewell, D.N. Narrative in the Hebrew Bible. Oxford : Oxford University Press, 1993. 263 p.
- Hendel R. Genesis 1–11: A New Translation with Introduction and Commentary. New Haven – London : Yale University Press, 2024. 466 p.
- Jobling D. The Sense of Biblical Narrative II: Structural Analysis in the Hebrew Bible. Sheffield : Sheffield Academic Press, 1987. 155 p.
- Koosed J.L. Sustenance and Survival in Biblical Narrative. *The Oxford Handbook of Biblical Narrative* / ed. by D. Fewell. Oxford : Oxford University Press, 2016. P. 489–497.
- Long B.O. The Problem of Etiological Narrative in the Old Testament. Berlin De Gruyter, 1968. 96 p.
- Marguerat D., Bourquin, Y. Per leggere i racconti biblici. La Bibbia si racconta. Iniziazione all'analisi narrativa / Translated from French by M. Zappella. Roma : Borla, 2011. 200 p.
- Mettinger T.N.D. The Eden Narrative: A Literary and Religio-Historical Study of Genesis 2–3. Winona Lake : Eisenbrauns, 2007. 184 p.
- Niccacci A. The Syntax of the Verb in Classical Hebrew Prose. Sheffield : JSOT Press, 1990. 223 p.
- Noegel S.B. Wordplay in Ancient Near Eastern Texts. Atlanta : SBL Press, 2021. 472 p.
- Ouro R. The Garden of Eden Account: The Chiastic Structure of Genesis 2–3. *Andrews University Seminary Studies*. 2002. Vol. 40, issue 2. P. 219–243.
- Rosik M. Discovering the Secrets of God's Gardens. Resurrection as New Creation (Gen 2:4b–3:24; Jn 20:1–18). *Liber Annuus*. 2008. № 58. P. 81–98.
- Schmid K. The So-Called Yahwist and the Literary Gap between Genesis and Exodus. *A Farewell to the Yahwist? The Composition of the Pentateuch in Recent European Interpretation* / ed. by T.B. Dozeman, K. Schmid. Atlanta : Society of Biblical Literature, 2006. P. 29–50.
- Ska J.-L. «I Nostri padri ci hanno raccontato». Introduzione all'analisi dei racconti dell'Antico Testamento. Bologna : Dehoniane, 2012. 208 p.
- Ska J.-L. Il cantiere del Pentateuco. Problemi di composizione e di interpretazione. Vol. 1. Bologna : Dehoniane, 2013. 168 p.
- Ska J.-L. Introduzione alla lettura del Pentateuco. Chiavi per l'interpretazione dei primi cinque libri della Bibbia. Bologna : Dehoniane, 2002. 372 p.
- Sonnet J.-P. L'analisi narrativa dei racconti biblici. *Manuale di esegesi dell'Antico Testamento* / ed. by M. Bauks, C. Nihan. Bologna : EDB, 2010. P. 45–85.
- Sternberg M. The Poetics of Biblical Narrative: Ideological Literature and the Drama of Reading. Bloomington : Indiana University Press, 1987. 596 p.
- Stordalen T. Man, Soil, Garden: Basic Plot in Genesis 2–3 Reconsidered. *Journal for the Study of the Old Testament*. 1992. Vol. 17, issue 53. P. 3–26.
- Stratton B.J. Out of Eden. Reading, Rhetoric, and Ideology in Genesis 2–3. Sheffield Academic Press, 1995. 292 p.
- Walsh J.T. Genesis 2:4b–3:24: A Synchronic Approach. *Journal of Biblical Literature*. 1977. Vol. 96, issue 2. P. 161–77.
- Waltke B.K. Genesis. Grand Rapids : Zondervan, 2001. 656 p.
- Wénin A. Da Adamo ad Abramo o l'errare dell'uomo. Lettura narrativa e antropologica della Genesi. I. Gen 1,1–12,4. Bologna : Dehoniane, 2008. 204 p.

REFERENCES

- Hachko, O. (2011). On the semiotic nature of original sin: the discourse of power in the Book of Genesis 2:4B–3:24. *NaUKMA: Research Papers in Philosophy and Religious Studies*, 115, 71–75.
- Papska bibliina komisija (2010). *Tlumachennia Biblii v Tserkvi*. Per. z ilat. Lviv: Svichado.
- Sviato Pysmo Staroho i Novoho Zavitu (2008). Translated by I. Khomenko. Kyiv: Misioner.
- Stetsko, V. (2014). Narrative Analysis of Study of Holy Scripture. *Volynsky Blagovysnyk*, 2, 49–62.
- Teslyuk, H. (2019). The Garden of Eden as a Lost Sacred Space. *Analecta of the UCU: Theology*, 6, 9–19.
- Bar-Efrat, S. (1989). *Narrative Art in the Bible*. Sheffield Academic Press.
- Bodner, K. (2025). *The Cambridge Companion to Biblical Narrative*. Cambridge University Press.
- Brown, W.P. (2010). *The Seven Pillars of Creation: The Bible, Science, and the Ecology of Wonder*. Oxford University Press.
- Carr, D.M. (2020). *The Formation of Genesis 1–11: Biblical and Other Precursors*. Oxford University Press.
- Cunha, W. de A. (2017). The nāḥāš in the Garden of Eden (Gen 2:4b–3:24): Malevolent or Benevolent? *Revista de Cultura Teológica*, 89, 10–26.

- Dos Santos Vaz, A. (1996). *A visão das origens em Gênesis 2,4b–3,24. Coerência temática e unidade literária*. Lisbonne, Carmelo-Didaskalia.
- Dubianetskaya, I. (2020). Knowledge: Life-Giving or Death-Bringing? Divine and Human Knowing in Genesis 2–3. *Analecta of the UCU. Theology*, 7, 11–26. DOI: 10.47632/2075-4817-2020-7-11-26.
- Dubovský, P. (2008). *Genezis. Komentáre k Starému zákonu I. zv.* Trnava: Dobrá kniha.
- Fokkelman, J.P. (2002). *Come leggere un racconto biblico. Guida pratica alla narrativa biblica*. Translated from English by C. Gaini Rebora. Dehoniane.
- Fokkelman, J.P. (1987). Genesis. In R. Alter, F. Kermode (Eds.). *The Literary Guide to the Bible*. Belknap Press.
- Fokkelman, J.P. (1999). *Reading Biblical Narrative: A Practical Guide*. Deo Publishing.
- Gertz, J.C. (2023). *Genesis I–II*, Peeters.
- Gertz, J.C. (2023). *Studien zum Buch Genesis*. Mohr Siebeck.
- Gunn, D.M., Fewell, D.N. (1993). *Narrative in the Hebrew Bible*. Oxford University Press.
- Hendel, R. (2024). *Genesis I–II: A New Translation with Introduction and Commentary*. Yale University Press.
- Jobling, D. (1987). *The Sense of Biblical Narrative II: Structural Analysis in the Hebrew Bible*. Sheffield Academic Press.
- Koosed, J.L. (2016). Sustenance and Survival in Biblical Narrative. In D. Fewell (Ed.), *The Oxford Handbook of Biblical Narrative* (pp. 489–497). Oxford University Press.
- Long, B.O. (1968). *The Problem of Etiological Narrative in the Old Testament*. De Gruyter.
- Marguerat, D., Bourquin, Y. (2011). *Per leggere i racconti biblici. La Bibbia si racconta. Iniziazione all'analisi narrativa*. Translated from French by M. Zappella. Roma: Borla.
- Mettinger T.N.D. (2007). *The Eden Narrative: A Literary and Religio-Historical Study of Genesis 2–3*. Eisenbrauns.
- Niccacci, A. (1990). *The Syntax of the Verb in Classical Hebrew Prose*. Sheffield: JSOT Press.
- Noegel, S.B. (2021). *Wordplay in Ancient Near Eastern Texts*. SBL Press.
- Ouro, R. (2002). The Garden of Eden Account: The Chiasmic Structure of Genesis 2–3. *Andrews University Seminary Studies*, 40 (2), 219–243.
- Rosik, M. (2008). Discovering the Secrets of God's Gardens. Resurrection as New Creation (Gen 2:4b–3:24; Jn 20:1–18). *Liber Annuus*, 58, 81–98.
- Schmid, K. (2006). The So-Called Yahwist and the Literary Gap between Genesis and Exodus. In T.B. Dozeman, K. Schmid (Eds.). *A Farewell to the Yahwist? The Composition of the Pentateuch in Recent European Interpretation* (pp. 29–50). Atlanta: Society of Biblical Literature.
- Ska, J.-L. (2012). *“I Nostri padri ci hanno raccontato”. Introduzione all'analisi dei racconti dell'Antico Testamento*. Bologna: Dehoniane.
- Ska, J.-L. (2013). *Il cantiere del Pentateuco. Problemi di composizione e di interpretazione. Vol. I*. Bologna: Dehoniane.
- Ska, J.-L. (2002). *Introduzione alla lettura del Pentateuco. Chiavi per l'interpretazione dei primi cinque libri della Bibbia*. Bologna: Dehoniane.
- Sonnet, J.-P. (2010). *L'analisi narrativa dei racconti biblici*. In M. Bauks, C. Nihan (Eds.). *Manuale di esegesi dell'Antico Testamento* (pp. 45–85). Bologna: EDB.
- Sternberg, M. (1987). *The Poetics of Biblical Narrative: Ideological Literature and the Drama of Reading*. Indiana University Press.
- Stordalen, T. (1992). Man, Soil, Garden: Basic Plot in Genesis 2–3 Reconsidered. *Journal for the Study of the Old Testament*, 17 (53), 3–26.
- Stratton, B.J. (1995). *Out of Eden. Reading, Rhetoric, and Ideology in Genesis 2–3*. Sheffield Academic Press.
- Walsh, J.T. (1977). Genesis 2:4b–3:24: A Synchronic Approach. *Journal of Biblical Literature*, 96 (2), 161–77.
- Waltke, B. K. (2001). *Genesis*. Grand Rapids: Zondervan.
- Wénin, A. (2008). *Da Adamo ad Abramo o l'errare dell'uomo. Lettura narrativa e antropologica della Genesi. I. Gen I, 1–12, 4*. Bologna: Dehoniane.